

LEERGANG TOERISME EN RECREATIE

Inhoud

Brochure CLOK Leergang Medewerker Toerisme en Recreatie.....	3
Schrijf je nú in voor de CLOK Leergang Medewerker Toerisme en Recreatie!.....	3
Aan de slag met een praktijkcasus	4
Programma	5
Studiebelasting.....	6
Data	6
Jouw investering	6
Aanmelden.....	7
Inhoud modules.....	8
Profielen Docenten.....	13

Brochure CLOK Leergang Medewerker Toerisme en Recreatie

Het toenemende economische belang en de maatschappelijke aandacht voor de vrijetijdseconomie vraagt om goed opgeleide overheidsmedewerkers met actuele kennis en vaardigheden.

Schrijf je nú in voor de CLOK Leergang Medewerker Toerisme en Recreatie!

De vrijetijdseconomie neemt met ruim 653.000 banen en 76,3 miljard aan toeristische bestedingen in Nederland een groeiende economische en maatschappelijke positie in. Juist omdat toerisme en recreatie zo'n economische boost met zich meebrengen, willen veel gemeenten dat ondernemers in de vrijetijdssector hier volop op in kunnen spelen. Dat vraagt om kennis, kaders en een faciliterende rol van de overheid. Deze leergang ondersteunt beleidsmedewerkers/adviseurs van gemeenten en provincies om al die rollen met enthousiasme en kunde te vervullen.

De toeristisch-recreatieve sector staat bekend als dynamisch. Zo zijn er veranderende omstandigheden en wensen vanuit de markt; wat dit seizoen populair is, kan volgend jaar alweer achterhaald zijn. En de toenemende drukte vraagt om een gebalanceerde, duurzame ontwikkeling, hetgeen zorgt voor nieuwe thema's zoals leefbaarheid voor inwoners en balans met de leefomgeving en natuur. Maar ook vitale vakantieparken vragen om een passende aanpak. Al deze aspecten komen uitgebreid aan bod en geven inzicht in de voor cursisten beste werkwijze.

Deze Leergang van CLOK Academie helpt jou bij de invulling van je rol

Het doel van de leergang is: de (beleids-)medewerkers recreatie en toerisme meer grip te geven op hun rol, om zo sturing te kunnen geven aan het behalen van doelen rondom de vrijetijdseconomie.

Interactieve leergang

In deze interactieve leergang delen we graag onze ruime ervaringen uit de praktijk met je, die we door heel Nederland hebben opgedaan. We maken gebruik van veel praktijkvoorbeelden en praktijkopdrachten. Tevens is er ruimte voor jouw vragen, zodat we maatwerk kunnen leveren gericht op jouw situatie. We gaan graag met je in gesprek over jouw eigen ervaringen, zodat we kunnen leren van elkaar.

AANTAL DEELNEMERS
15-17

DATUM
Donderdag 16 november, 30 november, 10 januari en 1 februari

LOCATIE
Utrecht en Amersfoort

PRIJS
€ 2.299,- excl. BTW

Deelnemers van CLOK krijgen een korting van € 300,-

Aan de slag met een praktijkcasus

Tijdens de leergang breng je theorie direct in de praktijk aan de hand van een praktijkcasus. Zo leer je het effectiefst en draagt de leergang direct iets bij aan jouw dagelijkse werk. Je kunt kiezen op welk thema je verdieping wilt aanbrengen: waardevol toerisme, doelgroepen of vitale verblijfsrecreatie.

- 👉 **Waardevol Toerisme:** Bij dit thema kun je bijvoorbeeld aan de slag gaan met het analyseren van de huidige situatie van een bestemming (analyse omvang en draagkracht) en met het geven van aanbevelingen en een oplossingsrichting voor een gebalanceerde ontwikkeling.
- 👉 **Doelgroepen/ leefstijlen:** Hierbij kun je denken aan een casus op het gebied van beleidsontwikkeling, planbeoordeling van ondernemers of promotie en marketing. Of bijvoorbeeld een verdieping op het thema natuur of cultuur.
- 👉 **Vitale verblijfsrecreatie:** Denk hierbij aan een specifieke casus in jouw gemeente of regio. We verdiepen ons in de mogelijkheden op het gebied van (re)vitaliseren of transformeren naar een andere functie en wat daarvoor nodig is.

Je wordt tijdens de leergang gecoacht door de betreffende docent die expert is op het thema. Op de laatste cursusdag presenteer je jouw bevindingen aan de groep en is er ruimte voor feedback.

De waarde van de CLOK Leergang

- Deze Leergang geeft jou zicht op wat er mogelijk is in én met de functie;
- Je vergroot je kennis van de rol die je kan spelen en hoe deze invloed succesvol is aan te wenden;
- Na het volgen van deze Leergang ben je in staat om zelf een visie op de functie te ontwikkelen, die te delen binnen de organisatie, inhoud te geven, passend binnen de kaders van het gemeentelijke en provinciale beleid.

Lees op de volgende pagina's meer over het programma, de inhoud en leerdoelen van de verschillende modules.

Programma

Dag 1

16-11-2023: Kennismaking, Trends en Ontwikkelingen, Waardevol Toerisme

Docenten Tinco Lycklama en Ellen Ruiten

Ochtend, 9.00-12.00 uur:

- 🕒 Welkom met uitleg leergang
- 🕒 Kennismaking
- 🕒 Toelichting gekozen praktijkcasus
- 🕒 Trends en ontwikkelingen in Toerisme en Recreatie

Pauze: 12.00-12.30 uur

Middag, 12.30-14:30 uur:

- 🕒 Module Waardevol Toerisme

Dag 2

30-11-2023: Vitale Verblifsrecreatie en Doelgroepen/leefstijlen

Docenten Ellen Ruiten en Martijn Huijgen

Ochtend, 9.00-12.00 uur:

- 🕒 Doelgroepen o.b.v. de Leefstijlvinder

Pauze: 12.00-13.00 uur

Middag, 13.00-16.00 uur:

- 🕒 Vitaliteit van de verblijfsrecreatie

Dag 3

10-01-2024: Regio -en Citymarketing inclusief vormgeven samenwerkingen en financiering

Docent Dick de Jong

Ochtend, 9.00-12.00 uur:

- 🕒 Theorie module

Pauze: 12.00-13.00 uur

Middag, 13.00-16.00 uur:

- 🕒 Excursie naar de Vakantiebeurs Vakdag met een opdracht

Dag 4

01-02-2024: Slotdag

Docenten Tinco Lycklama en Ellen Ruiten

Ochtend en begin middag, 9.00-14.00 uur:

- 🕒 Presentaties praktijkcasussen met reflectie van de groep en docenten

Middag, 13.00-16.00 uur:

- 🕒 Uitreiking certificaten
- 🕒 Evaluatie
- 🕒 Borrel

Raad van Advies

CLOK heeft een Raad van Advies ingesteld. Deze raad heeft als taak de inhoudelijke kwaliteit van de Leergang te borgen. Kijk onder www.clok.nl/contact wie er in deze raad aanwezig zijn!

Studiebelasting:

- Lesuren: 28 uren (4 dagen, 9-16h inclusief pauze)
- Voorbereiding en uitwerken praktijkcasus: 28 uren.

Hiermee komt de totale studiebelasting uit op circa 56 uren.

Data en locaties

- 16 november 2023 – locatie RuimteUtrecht, Veilinghavenkade 4-8 Utrecht
- 30 november 2023 – locatie RuimteUtrecht, Veilinghavenkade 4-8 Utrecht
- 10 januari 2024 – HNK CS, Arthur van Schendelstraat 650 in Utrecht
- 1 februari 2024 – HNK CS, Arthur van Schendelstraat 650 in Utrecht

Jouw investering

De kosten voor het volgen van de Leergang bedragen € 2.299,- excl. BTW. Inbegrepen zijn de koffie/thee en lunch. Gemeenten die bij CLOK zijn aangesloten ontvangen een korting van € 300,- en betalen slechts € 1.999,- excl. BTW. Deze korting geldt voor gemeenten die zich vóór 1 november bij CLOK aansluiten.

Mogelijkheden tot vergoeding

Er zijn misschien nog andere mogelijkheden om de kosten van deze Leergang deels vergoed te krijgen uit opleidingssubsidies. Jouw HR-manager weet hier waarschijnlijk meer over.

Wijze van betaling

Betaling gebeurt vooraf in één keer vóór de start van de leergang.

Spelregels voor losse modules

Het betreft een complete Leergang. Dus je kunt geen losse modules volgen.

Inhalen van modules is wel mogelijk

Misschien kan je door ziekte of om een andere reden een module niet volgen. Dit is geen probleem. Deze haal je met een volgende Leergang in, wanneer er voldoende plaats is. Neem hiervoor contact op met het secretariaat van CLOK.

Certificaat van jouw deelname

Heb je de complete Leergang met goed gevolg afgerond? Een eigen casus uitgewerkt en de eindpresentatie gedaan? Gefeliciteerd! Dan ontvang je een certificaat voor jouw deelname aan de Leergang Medewerker Toerisme en Recreatie.

Aanmelden

Stuur een email met jouw interesse naar info@cllok.nl of en ontvang het inschrijfformulier welke je ingevuld retour kunt sturen.

Al jouw vragen zijn welkom

Op al jouw vragen krijg je snel antwoord door contact op te nemen met Fokelien Haije. Dit kan via: f.haije@cllok.nl of 06 - 82 35 75 31.

Copyright

De inhoud van dit document en van de bij dit document behorende bijlagen, met alle daaraan verbonden rechten, worden beheerd onder verantwoordelijkheid van CLOK.

Voorwaarden

Deze leergang start bij een minimum van 15 personen. Op al onze overeenkomsten en opdrachten zijn onze Algemene Voorwaarden van CLOK van toepassing. Deze vind je op onze website www.clok.nl/algemene-voorwaarden-en-privacybeleid/

Inhoud modules

Module 1: Trends en Ontwikkelingen

Docenten: Tinco Lycklama en Ellen Ruiter

Nadat we hebben kennis gemaakt en een inleiding over de leergang toerisme en recreatie hebben gehad starten we deze eerste module met een inleiding in toerisme en recreatie. De vrijetijdssector is volop in ontwikkeling en behoort tot de snelst groeiende economieën van ons land. Daarom is het van belang om op de hoogte te zijn van de trends en ontwikkeling die spelen in de sector en te weten hoe u deze kunt gebruiken in uw werk zodat het u helpt richting te geven aan de toekomst.

Ook bespreken we tijdens deze module de definities: waar hebben we het precies over in het werkveld? En welke feiten en cijfers uit de vrijetijdseconomie zijn handig om te gebruiken (zoals werkgelegenheid, bestedingen en overnachtingen etc.). Ook laten we je zien hoe je relevante bronnen kunt vinden en hoe je deze kunt gebruiken.

Leerdoelen:

- 👤 Het vergroten van de algemene kennis van de vrijetijdssector.
- 👤 Inzicht in actuele ontwikkelingen en belangrijke trends in de sector.
- 👤 Kennis van veelgebruikte definities. En praktische handvaten hoe u relevante bronnen en cijfers kunt vinden en toepassen.

Duur 90 minuten

Module 2: Waardevol Toerisme

Docent: Tinco Lycklama

De toerismesector groeit hard en bereikt recordhoogtes in 2030. Dit biedt enorme kansen voor gemeenten, regio's en provincies om te profiteren van deze bezoekers. Toerisme en recreatie genereren banen, zorgen voor een mooi voorzieningenniveau en dragen bij aan de vitaliteit van stads en dorpskernen.

Tegelijkertijd vormen toeristen in toenemende mate een (potentiële) bron van overlast. Natuur, erfgoed en stadscentra vormen vaak hét motief om een regio of voorziening te bezoeken. Veel voorkomende negatieve effecten zijn verstoring van de natuur, overlast in steden, zwerfvuil en mobiliteitsproblemen en verdringing op de woningmarkt door verkoop en verhuur van woningruimte aan toeristen.

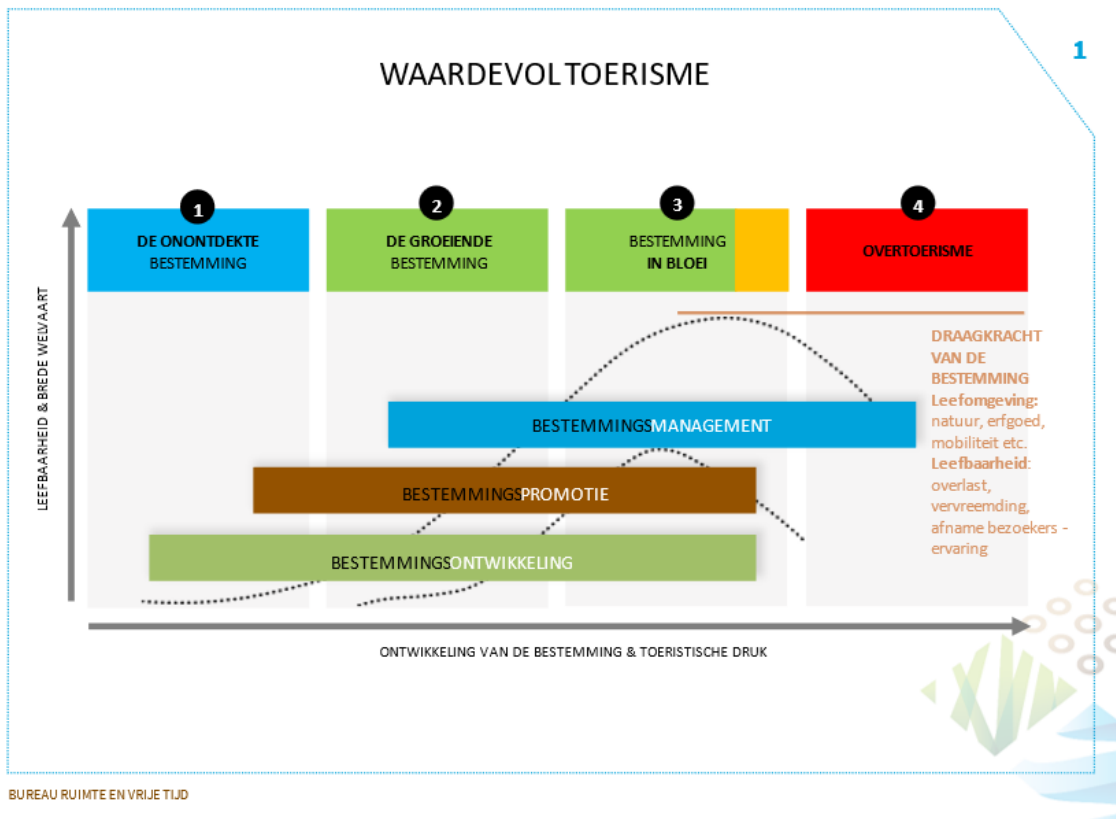
Sturen op balans

De vraag is nu hoe recreatie en toerisme zich in balans met de leefomgeving kunnen ontwikkelen, zodanig dat een bestemming profiteert van de positieve effecten en de negatieve effecten worden voorkomen. Sturen op balans tussen toerisme en leefbaarheid vraagt om een aanpak op maat vanuit drie pijlers:

- Visie: kansen van recreatie en toerisme benutten
- Analyse: inzicht in de draagkracht van de bestemming en leefbaarheid voor inwoners

- Oplossingsrichting: een aanpak op maat voor bestemmingsmanagement (spreiden en zoneren) en sturen op balans en betere verdeling van (financiële) lusten en lasten.

Leerdoelen:

Je gaat leren dat bij waardevol toerisme het optimum vaak (ver) voor het maximum ligt. Concreet leer je:

- 🕒 De theorie en achtergronden rondom het begrip waardevol toerisme en bestemmingsmanagement, o.a. rondom druk en draagkracht, spreiden van bezoekers, recreatiezonerings en het betrekken van inwoners.
- 🕒 De toepassing van waardevol toerisme in Nederland aan de hand van veel praktijkvoorbeelden. Tevens is er ruimte om eigen casussen te delen en te bespreken.
- 🕒 Door middel van een praktijkopdracht over waardevol toerisme ga je in groepjes aan de slag om aan de hand van de drie pijlers een bestemming te auditten en op basis hiervan met een oplossingsrichting te komen.

Duur 1 dagdeel

Module 3 Doelgroepen o.b.v. de Leefstijlvinder

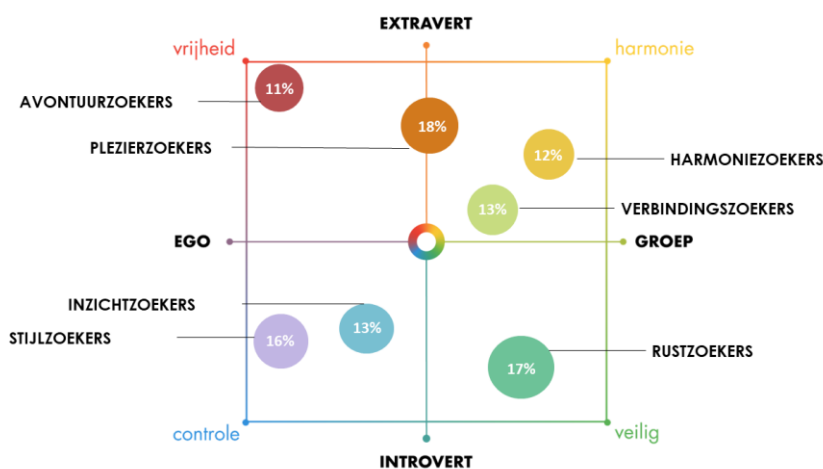
Docent: Ellen Ruiter

De toerisme- en recreatiesector is volop in beweging, veranderingen volgen elkaar snel op en consumenten worden steeds veeleisender. Om mee te kunnen in deze dynamische sector is het van belang om goed inzicht te hebben in jouw doelgroepen. Zeven leefstijlen laten zien waar mensen in hun vrije tijd of op vakantie behoefte aan hebben.

De één wil rust en regelmaat, de ander juist drukte en sensatie. Dankzij de leefstijlvinder weten we hoe de verschillende leefstijlen eruit zien en waar de betreffende doelgroepen in Nederland wonen. Wat zijn hun wensen en hoe kun jij hen het best bereiken?

Tijdens deze module leer je meer over het profiel en gedrag van de toerist en recreant in jouw gemeente, gebied of regio met behulp van de Leefstijlvinder. Wie zijn deze bezoekers, wat trekt ze aan en hoe kun jij nog beter inspelen op de wensen en verwachtingen van die specifieke óf een nieuwe doelgroep? We maken op een interactieve manier kennis met de Leefstijlen en maken de vertaling naar de praktijk.

Het Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd is één van de officiële Leefstijlvinder partners en heeft meerdere tools en Leefstijlvinder testen (mede) ontwikkeld, waaronder de Leefstijlvinder natuurbeleving en cultuurbelevingstoolkit.

Model leefstijlvinder, MarketResponse

Leerdoelen:

Na het volgen van deze module bent je:

- 👉 Op de hoogte van de theorie en achtergronden van het leefstijlvinder model en weet je waarom het belangrijk is om vraaggericht te werken.
- 👉 Inzicht in het profiel en gedrag van de van de toerist en recreant in jouw gemeente, gebied of regio met behulp van de Leefstijlvinder.
- 👉 In staat om de leefstijlvinder praktisch toe te passen en gebruiken voor jouw gemeente of regio aan de hand van veel praktijkvoorbeelden en een opdracht.

- 👤 In staat om een verdieping aan te brengen op de thema's verblijfsrecreatie, horeca, natuur en cultuur op basis van onze factsheets en toolkits. Na afloop krijgen alle deelnemers concrete factsheets mee over de verschillende leefstijlgroepen, met meer informatie over horecabeleving, beleving in verblijfsaccommodaties en marketingtips.

Duur 1 dagdeel

Module 4: Vitaliteit van de verblijfsrecreatie

Docent: Martijn Huijgen

De verblijfsrecreatie staat de laatste jaren volop in de aandacht. De sector groeit gestaag, zorgt voor veel werkgelegenheid en biedt toeristen een fijne vakantie. Maar er zijn ook aandachtspunten: niet-vitale bedrijven kampen met permanente bewoning, ondermijning en verpaupering. Vitale vakantieparken dragen hun onderneming over aan een nieuwe generatie en hebben te maken met een consument die veeleisender is dan ooit. Wij houden ons daarom intensief bezig met de vraag: 'Hoe houden we de verblijfsrecreatie in Nederland vitaal?'.

Tijdens deze module geven wij u allereerst meer inzicht in het thema, het vitaliteitsmodel en hoe u de vitaliteit van de verblijfsrecreatie sector in uw gemeente, gebied of regio kunt toetsen. Daarnaast gaan we met u in op (landelijke) ontwikkelingen en vitaliteitsprogramma's en staan we stil bij instrumenten die u kunt inzetten om de sector te (re)vitaliseren of te transformeren naar een andere functie. De module is informatief en interactief. We gaan graag met u in gesprek over uw ervaringen, zodat we kunnen leren van elkaar.

Leerdoelen:

- 👤 Meer inzicht in de theorie en achtergronden met betrekking tot de vitaliteit van de verblijfsrecreatie. We nemen je mee in onze ontwikkelde vitaliteitsmethodiek en we gaan aan de slag met de vraag hoe het model geoperationaliseerd kan worden, via verschillende parameters.
- 👤 Door middel van het bespreken van voorbeelden krijgt je meer inzicht in de problematiek. We delen graag onze ruime ervaringen uit de praktijk met je, die we door heel Nederland hebben opgedaan. Tevens is er ruimte voor jouw vragen, zodat je het model goed leert toepassen.
- 👤 Je leert hoe je zelf een vitaliteitscan kan uitvoeren en hoe je een uiteindelijke vitaliteitscore kunt bepalen voor een bedrijf.
- 👤 Je leert hoe je onze vitaliteitsmethodiek kunt gebruiken om verblijfsaccommodaties te (re)vitaliseren of transformeren naar een andere functie en wat daarvoor nodig is. We geven inzichten in het handelingsperspectief van gemeenten en andere lagere overheden na de uitvoer van een vitaliteitscan; wat is jouw rol en wat zijn de mogelijkheden om te handelen.

Duur 1 dagdeel

Module 5: Regio- en Citymarketing (met bezoek Vakantiebeurs Vakdag)

Docent: Dick de Jong

In deze module borduren we voort op de lesstof over doelgroepen en ontwikkelingen in de markt. We kijken naar de positionering van jouw stad en/of regio. Wat bieden we aan en hoe onderscheiden we ons met ons toeristisch en recreatie aanbod? Daarbij kijken we naar de marketing gericht op bezoekers, bewoners en bedrijven. Je leert hoe je dit goed op elkaar aan kunt laten sluiten.

Een belangrijk aspect bij regio- en citymarketing is de organisatie. Met welke activiteiten breng je het aanbod voor het voetlicht? Met wie kan en moet je samenwerken? Hoe organiseer je dit? Wat doe je op welk schaalniveau en hoe financier je het? Deze vragen worden behandeld aan de hand van een aantal praktijkvoorbeelden, zoals Den Bosch. Er is uitgebreid de ruimte om ook eigen ervaringen te delen.

In de middag gaan we met zijn allen naar de Vakantiebeurs Travel Trade Day (Vakdag). Daar ga je met de lesstof van de ochtend in het achterhoofd kijken hoe steden en regio's zichzelf profileren en onderzoeken hoe zij zich hebben georganiseerd.

Leerdoelen:

- 👤 Je leert hoe jouw stad en/of regio zich kan onderscheiden
- 👤 Je kent de verschillende aspecten die komen kijken bij marketing gericht op bezoekers, bewoners en bedrijven en hoe je deze op elkaar aan kunt laten sluiten.
- 👤 Aan de hand van praktijkvoorbeelden krijg je inzicht in hoe je de positionering van jouw stad en/of regio organiseert. Wat er bij komt kijken, welke keuzes je kunt maken en welke modellen je kunt hanteren.

Duur: 1 dag

Module 6: Presentatie en bespreking praktijkcasussen

Docenten: Tinco Lycklama en Ellen Ruiter

Tijdens de leergang werkt iedereen aan een zelfgekozen praktijkcasus. Daarbij krijg je begeleiding van een docent met expertise op het door jouw gekozen thema. Op de slotdag van de leergang presenteert iedereen zijn of haar eigen praktijkcasus. Onder begeleiding van de docenten krijg je feedback van de groep en de docenten.

Leerdoelen:

- 👤 Je hebt de lesstof succesvol toegepast in je eigen werk aan de hand van een uitgewerkt praktijkcasus
- 👤 Je doet nieuwe inzichten op aan de hand van de presentaties van medecursisten
- 👤 Op basis van de tijdens de leergang opgedane kennis kun je goed onderbouwd feedback geven op de aanpak van medecursisten

Duur Afhankelijk van het aantal deelnemers ongeveer 4 uren

Profielen Docenten

Profiel Tinco Lycklama [LinkedIn](#)

De cursus en de module Waardevol Toerisme wordt verzorgd door Tinco Lycklama, een ervaren senior adviseur van het Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd. Hij is gespecialiseerd in het thema waardevol toerisme. Hij werkte mee aan het advies 'waardevol toerisme' van de Raad voor de leefomgeving en is tevens domeintrekker Vrijetijdseconomie voor de Agenda Natuurinclusief.

Tinco heeft de afgelopen 5 jaar op diverse plekken in Nederland onderzoek gedaan en adviezen gegeven aangaande waardevol toerisme en bestemmingsmanagement. Dit gaat o.a. over recreatiezonering in natuurgebieden, inwonersonderzoeken, balans in (financiële) lusten en lasten en draagkrachtonderzoeken.

Profiel Ellen Ruiter [LinkedIn](#)

De cursus en de module doelgroepen zal worden verzorgd door Ellen Ruiter, adviseur en projectleider bij het Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd met veel kennis van de vrijetijdseconomie en ervaring in het werkveld. Haar specialiteiten zijn trends en ontwikkelingen, doelgroepen (leefstijlvinder), marktonderzoek en visievormingen. Ze maakt deze werkvelden goed toepasbaar voor ondernemers en overheden. Ellen heeft een achtergrond in toerisme, onderwijs en onderzoek.

Ze werkte eerder bij Saxion Hogeschool waar ze ervaring heeft opgedaan als docent en onderzoeker op het gebied van toerisme en recreatie. Hier gaf ze lessen in toerisme management, cultureel management en onderzoek. Vanuit haar rol als onderzoeker heeft ze veel verschillende sessies met ondernemers begeleid.

Profiel Martijn Huijgen [LinkedIn](#)

De module vitaliteit van de verblijfsrecreatie zal worden gegeven door Martijn Huijgen, adviseur en projectleider bij het Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd. Hij is zeer ervaren in vitaliteitsonderzoeken, zo heeft hij deze onderzoeken uitgevoerd in o.a. de provincie Overijssel, de Achterhoek, regio Noord-Holland Noord, De Groene Metropool Regio en provincie Utrecht. Ook heeft hij meerdere verdiepende vitaliteitscans uitgevoerd op vakantieparken en een training verzorgd in 2021 over onze vitaliteitsmethodiek aan ambtenaren toerisme en recreatie voor de gemeenten die zijn aangesloten bij het programma Vitale Vakantieparken Veluwe. Martijn maakt onderdeel uit van het Recreatie Expertteam in Friesland en het Recreatie Expertteam in Drenthe.

Profiel Dick de Jong [LinkedIn](#)

Na een start als marketeer bij Unilever is Dick de Jong nu al jarenlang gespecialiseerd in citymarketing en regiomarketing, met aandacht voor bewoners, bezoekers, toeristen en recreanten. In de afgelopen jaren was hij verantwoordelijk voor onder andere de marketing van Utrecht, 's-Hertogenbosch, Gorinchem, Ommen, Goeree-Overflakkee en Harderwijk. Hij was ook actief met ontwikkeling en promotie van Foodvalley, de Achterhoek en de provincies Noord-Brabant en Zeeland. Dick de Jong is als compagnon verbonden aan Stichting CLOK.